

In de eerste week is het nog niet zo druk in Wijk aan Zee; de grootmeesters wandelen nog rustig naar de bar, om na hun partij wat te 'socialiseren'. Maar als de vrijdag voor het tweede weekend de 'tienkampers' binnenkomen wordt het personeel van het Dorpshuis in Wijk aan Zee een soort zware industrie-arbeiders, vooral in de weekends, of de bussen nu rijden of niet. Veel 'toppers' laten zich niet meer zien en blijven in de analyseruimte of trekken zich terug achter hun computer in het hotel, al is Jan 'Straffe Hendrik' Timman er stevast met zo'n Brugse bierkelk in de hand te vinden... Zo'n duizend liter erwtensoep verdwijnt in de hongerige schakersmagen, alleen al in 'De Moriaan', dat traditioneel de laatste weken van januari schaakcafé is.

Het zijn drukke dagen voor de ploeg van beheerder Frans Braspenning, die altijd blij is als ze eindelijk weer weg zijn, maar na een paar weken al weer naar het volgende toernooi begint toe te leven, "het hoogtepunt van het jaar". Als niet-schaker ("ik heb zo'n floppy gekregen, want ik beloof telkens het te zullen gaan leren... volgend jaar kan ik het!") heeft hij dit gemeen met zijn publiek, de schakers van alle ran-

Schaakcafé De Moriaan

■ ROB VAN GOMPEL

gen en standen, die veelal jaar in jaar uit naar 'Hoogovens' komen: aan het eind zijn ze stuk maar volgend jaar komen ze terug!

In 'zijn' "foyer" vertelt Frans, die 23 jaar geleden vanwege de bowlingbanen in De Moriaan kwam, wat er is veranderd in de tijd dat hij het toernooi meemaakt. Als opvolger van de betreurde Aad Durger filosofeert hij dat het een onvermijdelijk gegeven is voor een schaaktoernooi dat aan zijn 57e aflevering bezig is, dat af en toe geliefde acteurs het toneel verlaten. Vreugdevol is in dat licht dat toernooirecteur Piet Zwart op de kruk rechts van mij kruipt om ook zijn bijdrage te leveren aan dit verhaal. Even later schuift ook Piet Veldheer aan, om onder het genot van een borreltje nog wat na te genieten van de zojuist aan Fenny Heemskerk ontfutselde remise. Een belangrijk verschil met vroeger, vindt ook hij, is dat er geen afgebroken partijen meer zijn, die ertoe bijdroegen dat het tot diep in de nacht vol zat. Braspenning: "Soms zetten we de

ramen een beetje tegenover elkaar open, of we deden de lichten uit, maar niets hielp. Ze trokken een trui aan, staken een kaarsje aan en schaakten gewoon verder."

Vriendentoernooi

Door het jaar heen komt er een zeer gemêleerd publiek in De Moriaan, zegt Frans: "We hebben hier bridgedrives, volleybal, poppen- en berenbeurzen, noem maar op." "Wereldkampioenschappen Ruvokup", bromt Piet Zwart tussendoor. "Het Nederlands kampioenschap rummycup, inderdaad", vervolgt Frans onverstoorbaar.

Natuurlijk wil ik weten wat de schakers als publiek volgens hem onderscheidt van al die anderen. Frans benadrukt dat het "een echt vriendentoernooi" is: "Of Piet nou toernooirecteur is of niet, het blijft Piet. Als we er weer voorstaan, dat schaaktoernooi, denk ik altijd, zal die er nog zijn, en die, je bent altijd nieuwsgierig..." "Die Grasmattjongens, die zich hier zitten te ergeren dat ze stil moeten zijn van een wedstrijd-leider, die zijn een begrip", zegt Piet Zwart. Frans: "Of zo'n Armin Imhoff bijvoorbeeld, dat is zo iemand die gewoon bij het toernooi hoort."

Deze beminnelijke Zwitser is

Rob van Gompel: Schaakcafé De Moriaan in Wijk aan Zee

Bron: Schakend Nederland - februari 1995 - <https://schaakbond.nl/>

(photo copyright © by <https://www.schaakcomputers.nl/>)

inderdaad meestal het eerst binnen en het laatst weer weg, en stond jarenlang bekend om zijn prettige bijdrage aan de bieromzet. "Hier in Nederland drinkt men een biertje, maar hij vond dat allemaal te klein dus hij bestelde er vier tegelijk." Ook nu zit hij weer even verderop aan een tafeltje, maar het onvermijdelijke pulletje ontbreekt. "Hij mag niet meer drinken, en hij bestelt geen vier flesjes Malt", verklaart Frans. Om vervolgens de schaakspelers pijnlijk treffend te typeren: "De mensen zijn echt met hun spel bezig, je hebt zo'n uitdrukking 'een bord voor hun kop', dat komt wel vrij goed uit. Het gebeurt regelmatig dat iemand een kop koffie en een uitsmijter bestelt, en dan heb je net ingetapt en dan... waar is dat persoon? Maar de schakers zijn vooral ook heel gezellige mensen. Ik vind het ook leuk dat al die buitenlanders hier 'Hollandse pot' eten. Zoals bij de opening een Engelsman, die zei de groente niet zo lekker te vinden, maar die bleek een bord met piccalilly te hebben volgeschapt. Alleen verbaast het me dat iedereen steeds maar erwtensoepp wil eten. Beetje rare gedachte misschien, maar als je drie weken aan de snert zit, ik denk wel eens, ik mag toch wel eens een beetje zelf op het toilet gaan zetten... Traditie. We hebben het wel eens met een ander soepje geprobeerd maar je krijgt het er gewoon niet in."

Piet & Piet

In 1954 raakte Piet Zwart als secretaris voor het eerst betrokken bij het schaaktoernooi, toen nog vast in handen van Piet 'ik ben een doordrammer' Veldheer, die in 1963 afscheid nam met zijn 25e toernooi, waar Donner een

Even analyseren

van zijn grootste triomfen vierde. Zwart's positie als chemicus bij de staalgigant én als lid van de 'Hoogovens SchaakClub' (inmiddels bekend als 'Pat Mat') en zijn onvermoeibare organisatiecapaciteiten maakten hem tot de juiste man op de juiste plaats, wat hij blijft tot de dag van vandaag. 'Moriaantje zo Zwart als Roet'... (Cor Roet fungeert hier uiteraard als wedstrijdleider) componeerde een oud-Hollandse dichter ooit met vooruitziende blik.

Zwart herinnert zich nog dat het hele toernooi een budget had van niet meer dan achtduizend gulden (nu is alleen de hoofdprijs al bijna het dubbele), waarbij een overschrijding van een paar honderd al een serieuze kwestie was. Veldheer mijmert even later over het toernooi van 1948, waar hij, tegen de directieven van de Hoogovens-top in, uiteindelijk twee buitenlanders in het deelnemersveld wist te 'smokkelen'. "Het toernooi hing toen werkelijk aan een zijden draadje." De Belg O'Kelly mocht de ontijdig afzeggende Euwe vervangen (Piet Veldheer redde zich door als een ware Brugman zelfs "de Benelux-gedachte" uit de

kast te halen), terwijl Veldheer hoogst persoonlijk driehonderd gulden regelde om de al in Amsterdam gearriveerde Kottnauer te kunnen laten deelnemen. Een sterk 'staaltje' was ook de 'affaire Uhlmann': de Duitser had geen "groene pas" en werd teruggestuurd naar de DDR... Terwijl de communistische krant *De Waarheid* reeds het bericht drukte had men buiten Veldheer gerekend, die "contacten bij de visum-dienst" had en de DDR-autoriteiten moeiteloos in zijn zak stak: 'Pietje' kon 'der Wolfgang', met "groene pas", van Schiphol halen. "Al is *De Waarheid* nog zo snel, Piet Veldheer achterhaalt hem wel!", schreef *De Telegraaf* 's-anderendaags. Koude Oorlogs-romantiek aan de bar van de Moriaan. Er wordt nog eens ingeschonken. Terloops zegt Piet bezig te zijn met "een boekje over die eerste 25 jaar. Maar ik heb nog drie jaar de tijd." Hij doelt op het 60e toernooi. Reden temeer om daar nu al naar uit te zien.

Actiegroepen

Piet Zwart maakte de groei mee,

Rob van Gompel: Schaakcafé De Moriaan in Wijk aan Zee

Bron: Schakend Nederland - februari 1995 - <https://schaakbond.nl/>

(photo copyright © by <https://www.schaakcomputers.nl/>)

een nieuwe tijd met andere problemen. Piet Veldheer verklaarde zich tegenstander van de "buitensporige prijzen", maar zelfs hij kon dat tij niet keren. De toenemende publiciteit had ook neven-effecten: ooit, toen nog in Kennerduin gespeeld werd, bleek de grote bokaal voor de winnaar plotseling te zijn verdwenen. Verantwoordelijk was de actiegroep 'Drie-in-één-Neen!' die zich tegen een gemeentelijke herindeling keerde. Aandacht genoeg, zeker toen de beker onder begeleiding van de fanfare 'Arion' uit Wijk aan Zee juist op tijd werd teruggebracht. Beverwijk, Heemskerk en Velsen bestaan nog altijd. En vijf jaar geleden bleken op een ochtend alle koningen te zijn ontvreemd, tot en met die van de demonstratieborden aan toe. "Niet voor een gat te vangen" was Piet al druk bezig met schaak-

clubs te bellen toen het bericht binnenkwam dat men zich geen zorgen hoefde te maken: het spul zou terugkomen. Ditmaal was een gepland slibopslagproject voor de 'Noordpier' de aanleiding; het is evenmin uitgevoerd. De stukken werden, bungelend aan een kunstwerk 'voor behoud van het mooie strand', na een tijdige tip aangetroffen op het hoogste duin van Wijk aan Zee. Een storm in een glas water. Zo niet de wind die, luttele uren nadien, opstak en het hele kunstwerk, het dak van de Moriaan en de halve kust meenam...

Ook dit jaar gaan winderigheid en opstandigheid hand in hand. De actiegroep van 1995 komt uit eigen huis en staat onder leiding van... Piet Veldheer! Zijn stem verandert als hij zegt: "Nu word ik even agressief: we, (tegen Zwart) wij dus Piet, sodemieteren

volgend jaar dat knock-out eruit, dat is gewoon een mislukking. We maken een groot open toernooi!" Er ontstaat enig debat: "Stel je voor dat Delemarre van Timman gewonnen had..." Veldheer blijkt veel medestanders te hebben, die menen dat een dag sensatie niet opweegt tegen het 'verlies', ook al moeten de uitgeschakelden niet, zoals in Tilburg, direct wegwezen. "Het remisepcentage wordt er niet kleiner door. En sommigen zijn voor uit beleefdheid tegenover Hoogovens", ondersteunt de éminence grise zijn pleidooi. Piet Zwart wordt al toeschietelijker als hij stelt: "We gaan het straks natuurlijk evalueren en dan nemen we een beslissing." Voor de meeste schakers verandert er echter niets, zij komen volgend jaar gewoon weer door weer en wind een tienkamp spelen. En snert eten.

Rob van Gompel: Schaakcafé De Moriaan in Wijk aan Zee

Bron: Schakend Nederland - februari 1995 - <https://schaakbond.nl/>

(photo copyright © by <https://www.schaakcomputers.nl/>)